

Тема 11. Особливості використання дидактичного матеріалу в роботі вчителя основ здоров'я.

Серед засобів наочності значне місце посідає дидактичний матеріал. Під *дидактичним матеріалом* ми розуміємо такі види натуральних, текстових та ілюстративних засобів наочності, які містять цільову настанову і такі вихідні дані, за умови використання яких учні виконують самостійну роботу. Всі вони ставлять за мсту розв'язання поставлених конкретних навчально-виховних завдань.

Залежно від навчально-виховного завдання і конструкції засобів наочності багато авторів класифікують дидактичний матеріал на *натуральний* (із використанням натуральних об'єктів) і *образотворчий* (із використанням малюнків, фотографій, схем, таблиць, графіків).

Серед них: інструкції, завдання тренувального характеру (завдання для самостійної роботи з новим змістом), класифікаційні завдання, програмовані завдання тощо.

Дидактичний матеріал з основ здоров'я мусить мати натуральну або образотворчу наочність, або обидві разом (комплексний дидактичний матеріал). Для організації самостійної роботи з дидактичним матеріалом учителю потрібно мати з однієї теми завдання різної складності, що дозволить здійснювати диференційований підхід у навчанні.

Для розвитку в учнів творчого мислення до самостійної роботи слід включати завдання і запитання продуктивного характеру. Це дозволить учням застосувати знання на практиці та використати їх у новій ситуації.

Усі завдання і запитання занотовуються до дидактичної картки.

Дидактична картка — це раціональний засіб наочності з частиною інформації, завдань і запитань, а також з організаційними вказівками. Вона містить основні відомості, завдання і допоміжні розв'язання в описовій формі, за допомогою яких учні індивідуально, групами або класом на уроці, на екскурсії, або під час практичної роботи виконують завдання з метою накопичення, а також контролю вчителем знань та умінь. Завдання до карток містить кілька вправ, які забезпечують засвоєння матеріалу.

Для активізації пізнавальної діяльності дидактичні картки застосовуються:

1. Під час самостійної роботи. На уроці кожному учневі дається свій варіант дидактичних карток із запитаннями і завданнями, виконання яких розраховано на певний час.
2. У процесі викладання нового матеріалу. Вчителем кожному учневі пропонується дидактичний матеріал у вигляді картки, яка нарівні з картинками, таблицями, екранним посібником і малюнком учителя наочно доповнює розповідь. Завдання учнів полягає в тому, щоб зрозуміти зміст розповіді учителя і доповнити карту письмово або графічним зображенням (домальовуванням, дописуванням тощо). Ця форма

застосування дидактичних карток не потребує творчої діяльності, однак робить навчальний процес раціональнішим, зрозумілішим та інтенсивнішим.

3. Під час закріплення та перевірки знань. Це вимагає опису або графічного зображення окремих фактів або зв'язків, які були вже обговорені на попередніх уроках або на даному уроці. Такі заняття вимагають використання здобутих раніш знань, тобто застосування відомих фактів у нових ситуаціях.

4. На практичних заняттях. У цьому разі учні вносять до карток результати спостережень, дослідів.

5. На екскурсії. Під час самостійного вивчення природних об'єктів.

Для дидактичних карток ми рекомендуємо такі види запитань завдань:

Запитання для порівняння:

1. Порівняння повне, коли треба визначити в порівнювальних об'єктах і загальне, і особливе — подібне і відмінне: У чому подібність і відмінність процесів розвитку і росту організму?

2. Порівняння неповне, часткове, коли від учня вимагається, щоб він визначив у порівнюваних об'єктах або тільки подібне, або лише відмінне: Чим відрізняються психічне і духовне здоров'я особистості? Порівняння може бути проведено за однією з ознак.

Завдання на визначення причинно-наслідкових зв'язків:

1. Визначити наслідки за поданою основою: Що відбувається, коли тютюн впливає на організм?

2. Визначити причини за поданим наслідком: Чому діти, народжені від матерів, що палили під час вагітності, мають зміни в стані здоров'я?

Запитання на визначення певних взаємозв'язків:

Який взаємозв'язок між загартуванням та здоров'ям? Як пристосовується організм людини до змін атмосферного тиску?

Завдання, які вимагають узагальнення і класифікації:

1. Зробити узагальнення на основі здобутих раніше уявлень і понять (показати на фотографіях різні лікарські рослини, які з них вивчалися раніше).

2. Підібрати за даним зразком подібні до них об'єкти (розглядаючи фотографію, відібрати ті частини рослини, які використовують в лікарському виробництві).

3. Дати класифікацію рослин, представлених на фотографії, за таксономічними одиницями.

4. Узагальнити відомості, пов'язані з життєдіяльністю рослинних організмів. Які умови необхідні для збирання лікарських рослин?

Запитання, які вимагають визначення основних характерних рис, ознак предметів і явищ, а також умов перебігу будь-якого процесу:

Яке значення для життєдіяльності людини має вода? Яке значення для здоров'я має ранкова гімнастика?

